

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 393. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-palladius02val-shoot-idm139771557972096.pdf> (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

II.

Traktaten om Aager er bevaret i to Udgaver, den ene trykt i København, den anden i Rostock i Aaret 1553. Hvilken af disse, der er Originaludgaven, vil en nærmere Undersøgelse vise.

1. *København-Trykket* bestaar af ét Ark (sign. *Aii-Av*), i lille Oktav med 21 Linjer paa Siden. Paa Titelbladet - gengivet ndf. S. 397 - staar: "*Sat i Københaffn*"; Bogtrykkerens Navn er hverken angivet her eller paa sidste Blad. Den Type, der er brugt, er den samme som i de foran udgivne Skrifter fra 1553: En Traktat, En Præservativ mod Pest, En Undervisning om Mildhed; Titekammen er den fra Hans Barths Tryk af Ordinansen kendte, se Bind I S. 159; Slutnings-Vignetten er identisk med den Vignet, der findes paa Titelbladet til en Præservativ mod Pest, se foran S. 337. Om Bogens typografiske Udstyr maa det endnu nævnes, at Bogtrykkeren synes at have haft et noget sparsomt Materiel. I Overskrifterne er man begyndt med Schwabacher-Tal (*Exo: xxij, Leuit xxv*, ndf. S. 398), men har maattet gaa over til Antiqua (*Deut. XXIII, Neemiae V* osv., ndf. S. 399 ff.); og ligeledes har man i den til Overskrifterne anvendte Skrift manglet en æ-Type, saa "*Til Læseren*" er trykt: *Til læsseren* (ndf. S. 398). Bogen er derimod sat meget omhyggeligt; kun een Trykfejl findes: *nagen* for "*nogen*" (ndf. S. 403 L. 20).

per Vuolfgangum Capitonem æditus. Det af Palladius oversatte Sted staar Bl. 146v. Som Exempel paa Oversættelsen kan følgende tjene:

Palladius, ndf. S.403 L.21 ff.

De Hellige Mend toge ocsaa Skenck oc Gaffue/ oc Fruct aff deris Agre/ som de lode dyrcke. Lige som det er icke Ræt/ at dømmе all indkomme at vere wret/ Saa er det ocsaa wret ath Retferdige gøre dem alle/ Mand skal legge kierlighedz Regel der til ath Folckit i Landet kand bliffue ved mact/ Och ath mand kand ramme hans Gaffn/ som hand handler met/

Oecolampadius, Bl. 146 v L. 16 ff.

Acceperunt enim et Sancti munera, acceperunt et fructus de agris suis, quos colificerunt. Omnes redditus iniustos iudicare at inhtimanum est, ita temere omnes iustificare iniquum est. Charitatis gnomon adhibeatur, ita ut Respuhtica seruari possit, et ejus utilitati, quo cum agitur, consulatur.

394

2. *Rostocker-Trykket* udgøres ligeledes af ét Ark (sign. *Aij-Av*), i lille Oktav med 22 Linjer paa Siden. Bogtrykkeren er, som Titelbladet viser (se nedenstaaende Gengivelse):

Ludvig Dietz. Bogen er trykt med samme Type som Christian d. Tredjes Bibel. Det kan nævnes, at i Modsætning til i København-Trykket findes i Rostock-Trykket æ i stor Skrift: *Til Læsseren* (Bl. A2r). Talbetegnelsen er helt igennem ensartet (Korpus-Kursiv). Bogen 395 er meget smukt udstyret. Af Træsnit findes - foruden Titel-Rammen - et Helsides Snit paa Titelbladets Bagside (se nedenstaaende Gengivelse), der fremstiller Passions-Attributerne

med Underskrift: *Redemptoris. Mundi. Arma.* og paa Bogens sidste Blad (A 8v) Ludvig Dietz' Bogtrykkermærke med hans Valgsprog: *Dorheit. Maket Arbeit*. Men Trykningen er langt fra fejlfri: for *huer* (ndf. S. 400 L. 14) staar *huor*, for *Tiund* (ndf. S. 401 L. 17) *Teund*, for *hele* 396 (ndf. S. 401 L. 20): *helle*, for *øffrighedz* (ndf. S. 401 L. 27): *øffrighendz*, for *forstaas* (ndf. S. 402 L. 12): *farstaass*, for *Siger* (ndf. S. 402 L. 20): *Sigyr*, og desuden findes som i København-trykket *nagen* for "*nogen*". Forklaringen herpaa kan kun være den, at Rostocker-Trykket er sat efter København-Trykket, har overført Fejlen "*nagen*" herfra, men desuden indført en Del ny Fejl. At Forholdet er saaledes, bekræftes ogsaa ved den eneste Ordvariant mellem de to Udgaver; København-Trykket har i Gengivelsen af Math. 5.42 *Giff den som dig Beder/ och vent dig fra den/ som vil Laane aff dig* (ndf. S. 400 L. 20 og 401 L. 6), dette stemmer med Texten i Biblen 1550, hvorefter Palladius har skrevet af; Rostocker-Trykket har derimod for *den* fejlagtigt: *dem*.

Der kan saaledes ingen Tvivl være om, at København-Trykket er det oprindelige, Rostocker-Trykket et samtidigt Eftertryk. Dette følger helt igennem Originalen - Bogstav for Bogstav; hist og her kan vel et stort Begyndelsesbogstav være gengivet ved et lille (f. Ex. *Tiene, Menniske* > *tiene, menniske* S. 398 L. 4 og 13), et oc ved *och* og omvendt, men ellers er der saa at sige ingen Afvigelser hverken i Ortografi eller Interpunction. Selvfølgelig er derfor alle Skrivefejl (*ligge* for *legge*, XXIII for XXVIII osv. se Textrettelser og Noter ndf. S. 404) overført uændret.

Af *København-Trykket* findes et Exemplar paa d. kgl. Bibl. og et meget velbevaret ubeskaaret Exemplar paa Universitets-Bibliotheket. Af *Rostocker-Trykket* er der kun bevaret eet - stærkt medtaget -

Palladius, Peder, *Peder Palladius' Danske Skrifter*, 1911-1926

Exemplar; det findes paa d. kgl. Bibl. i Hjelmstjernes Samling.